

Polak mądry przed szkodą
o pożarach i innych zagrożeniach

Aldona Dobrzyńska

The title is presented in a bold, black, sans-serif font. The text is set against a background of stylized, vibrant orange and yellow flames that appear to be rising from behind the letters, creating a sense of urgency and danger. The flames are most prominent behind the words 'Polak' and 'szkodą'.

Polak mądry przed szkodą
o pożarach i innych zagrożeniach

Warszawa 2016

Opracowanie tekstów

mł. kpt. Aldona Dobrzyńska, Komenda Miejska
Państwowej Straży Pożarnej w Żorach

Projekt i rysunki

Daria Leśniak

Redakcja merytoryczna

st. bryg. Piotr Wojtaszewski
bryg. Paweł Rochala
st. kpt. Konrad Leszczuk

Redakcja językowa

Elżbieta Przyłuska
Joanna Matusiak

Skład i opracowanie graficzne

Ewa Kraśniewska

ISBN 978-83-946902-3-6

Copyright by Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej

Warszawa 2016

Druk i oprawa:

PHU "LOGOS" s.c.

05-200 Nowe Lipiny, ul. Szosa Jadowska 48a

tel./fax 22 787 77 83, 787 29 11

Dlaczego poradnik?

W pożarach mieszkań i domów – czyli paradoksalnie tam, gdzie czujemy się najbezpieczniej – każdego roku w Polsce ginie ponad 400 osób! Śmiertelne żniwo zbiera także tlenek węgla, którym można się zatruć, jeśli w naszych domach używa się niesprawnych urządzeń lub instalacji wytwarzających ciepło. W sezonie grzewczym 2015/2016 na skutek zatrucia tlenkiem węgla zmarło ponad 50 osób, a około 2000 zostało poszkodowanych!

Czy tych tragedii można było uniknąć? W wielu przypadkach z pewnością tak.

Szanowny Czytelniku, poradnik ten ma na celu nie tylko uświadomić Ci, z jakimi zagrożeniami możesz się zetknąć w codziennym życiu, a szczególnie we własnym domu, lecz przede wszystkim w przystępny sposób wyjaśnić, jak sobie z nimi skutecznie radzić. Dołożyliśmy starań, aby zawarte w nim informacje i porady przekazać w jasny oraz uporządkowany sposób. Tak, by łatwo zapadały w pamięć. Tekst uzupełniają humorystyczne ilustracje, które z pewnością ułatwią ich przyswajanie. Mamy nadzieję, że lektura poradnika będzie łatwa i przyjemna, przede wszystkim zaś pożyteczna. Poznając zasady bezpiecznych zachowań, stajesz się, Czytelniku, bardziej bezpieczny w swoim domu.

Ratowanie ludzi to dla nas – strażaków chleb powszedni. Jesteśmy profesjonalistami. Wolimy jednak zapobiegać pożarom, niż je gasić i być świadkami tragedii.

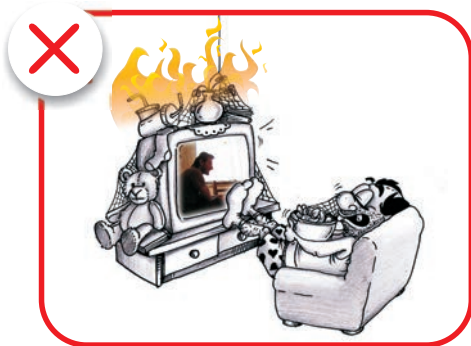
Przeczytaj nasz poradnik i zastosuj omówione w nim zasady, a dzięki temu uda Ci się uniknąć wielu niebezpiecznych sytuacji.

I. Bo gdzie lepiej niż w bezpiecznym i ciepłym domu?

Każdy z nas chce, by w jego domu było spokojnie i bezpiecznie. Aby to osiągnąć, upewnij się, że zapewniłeś sobie i swojej rodzinie podstawowe warunki bezpieczeństwa. Zapoznaj się z naszymi wskazówkami w zakresie eksploatacji różnych urządzeń i instalacji. Czy w Twoim domu postępuje się zgodnie z nimi? Jeśli stwierdzisz, że nie... Postaraj się, jak najszybciej to zmienić.

Jak bezpiecznie eksploatować urządzenia elektryczne?

- Używaj tylko tylu odbiorników prądu elektrycznego, na ile obliczono moc instalacji elektrycznej. Pamiętaj, że w wyniku nadmiernego jej obciążenia przegrzewają się kable i przewody oraz wypalają styki w gniazdkach i puszkach rozgałęźnych. Jednoczesne włączenie np. opiekacza, żelazka i czajnika może spowodować zbyt duże obciążenie eksploatowanej instalacji.
- Nie stosuj bezpieczników o większej mocy niż dopuszczalna, nie naprawiaj ich sam (np. nie wstawaj bezpieczników).
- Nie używaj uszkodzonych urządzeń.
- Zlecaj przeglądy techniczne urządzeń elektrycznych i gazowych wyłącznie osobom uprawnionym do ich wykonywania.
- Nie ustawiaj sprzętu telewizyjnego i radiowego w regałach, które nie mają odpowiedniej wentylacji, na półkach obłożonych książkami i innymi materiałami palnymi. Na skutek powolnego i długotrwałego nagrzewania zakurzonych przedmiotów może dojść do ich zapalenia.

- Pamiętaj o regularnym czyszczeniu komputera, szczególnie zaś jego wentylatora: odkurz go lub wyczyść sprężonym gazem. Jeśli używasz gazu, rób to na zewnątrz, a nie w pomieszczeniach zamkniętych. Zapoznaj się z zasadami użycia takiego gazu i nie ignoruj zaleceń producenta.

- Nie wykonuj prowizorycznych połączeń do instalacji elektrycznej.
- Używaj tylko urządzeń elektrycznych oznaczonych symbolem CE, który potwierdza, że ich eksploatacja jest bezpieczna.
- Nie ustawiaj elektrycznych urządzeń grzewczych w pobliżu materiałów palnych (mebli, firanek itp.) – zachowaj odległość minimum 50 cm.
- Zwróć uwagę, czy kable zasilające urządzenia grzewcze nie są zbyt rozgrzane, a także czy ich izolacja nie jest popękana.
- Co jakiś czas obejrzyj gniazdka elektryczne – obluźwane połączenia przewodów elektrycznych mogą doprowadzić do zwarcia, a tym samym do pożaru.
- Zwróć uwagę, by kable przedłużaczy nie znajdowały się na drogach ewakuacyjnych.

Jak prawidłowo obchodzić się z urządzeniami gazowymi?

- Pamiętaj! Jeżeli w twoim mieszkaniu znajduje się instalacja gazu ziemnego, nie możesz jednocześnie używać gazu płynnego (propan-butan).
- W mieszkaniu (gospodarstwie domowym) przechowuj nie więcej niż dwie butle z gazem propan-butan (do 11 kg każda), które muszą być podłączone do instalacji lub urządzeń.
- Nie przechowuj butli w pomieszczeniach usytuowanych poniżej poziomu terenu, np. w piwnicach czy garażach, ponieważ gaz propan-butan jest cięższy od powietrza i może zalegać w pomieszczeniu, grożąc wybuchem.
- Nie zatykaj oraz zlecaj okresowe czyszczenie kanałów kominowych i wentylacyjnych: w urządzeniach gazowych w przypadku braku wystarczającej ilości powietrza dochodzi do niecałkowitego spalania gazu (metanu lub propanu-butanu), którego produktem jest trujący i niewyczuwalny tlenek węgla (czad – CO).
- Nie ogrzewaj pomieszczeń kuchnią gazową. Długotrwałe palenie się gazu powoduje znaczny ubytek tlenu w powietrzu, a w konsekwencji nagromadzenie się szkodliwych produktów spalania w Twoim mieszkaniu, m.in. tlenku węgla.
- Używaj kuchni gazowej z wyłącznikiem przeciwwypływowym. W przypadku nadmiernego wypływu gazu odetnie jego dopływ.
- Używaj urządzeń gazowych oznaczonych symbolem CE.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa użytkowania instalacji gaz ziemny oraz gaz propan-butan są nawaniane substancjami o charakterystycznym zapachu.

Jeśli poczujesz ulatniający się gaz:

- zawiadom jak najszybciej pogotowie gazowe i administrację, powiadom sąsiadów krzykiem lub pukaniem do drzwi, nie używaj dzwonek elektrycznych,
- nie włączaj światła ani żadnych urządzeń elektrycznych,
- nie zapalaj zapalek czy zapalniczek,
- zamknij zawór gazu w mieszkaniu,
- otwórz szeroko okno,
- wyjdź na zewnątrz budynku.

Urządzenia i instalacje grzewcze w Twoim domu lub mieszkaniu.

Jeżeli użytkujesz piec na paliwo stałe, przed sezonem grzewczym sprawdź koniecznie stan techniczny urządzeń ogrzewczych i przewodów dymowych, zwracając szczególną uwagę na to, czy:

- przewód kominowy jest drożny,
- komin nie jest uszkodzony lub nie brakuje jego zewnętrznej obudowy, czy nie są uszkodzone drzwiczki do przewodów kominowych,
- do komina nie zostały wprowadzone drewniane elementy konstrukcji więźby dachowej lub inne palne części konstrukcji budowlanych,
- odległość palnej konstrukcji budynku od wewnętrznego lica przewodów dymowych jest nie mniejsza niż 30 cm,
- rury dymowe nie są przeprowadzone bez zabezpieczenia przez palne stropy, ściany lub dachy,
- paleniska do przewodów kominowych są odpowiednio podłączone,
- w odległości mniejszej niż 0,5 m od drzwiczek wycierowych i kontrolnych nie są składowane materiały palne.

Usuwać zanieczyszczenia z przewodów kominowych (dymowych i spalinowych). Masz taki obowiązek, jeśli jesteś właścicielem, zarządcą bądź użytkownikiem obiektu, w którym odbywa się proces spalania paliwa stałego, ciekłego lub gazowego.

Usuwanie zanieczyszczeń z przewodów kominowych powinno odbywać się:

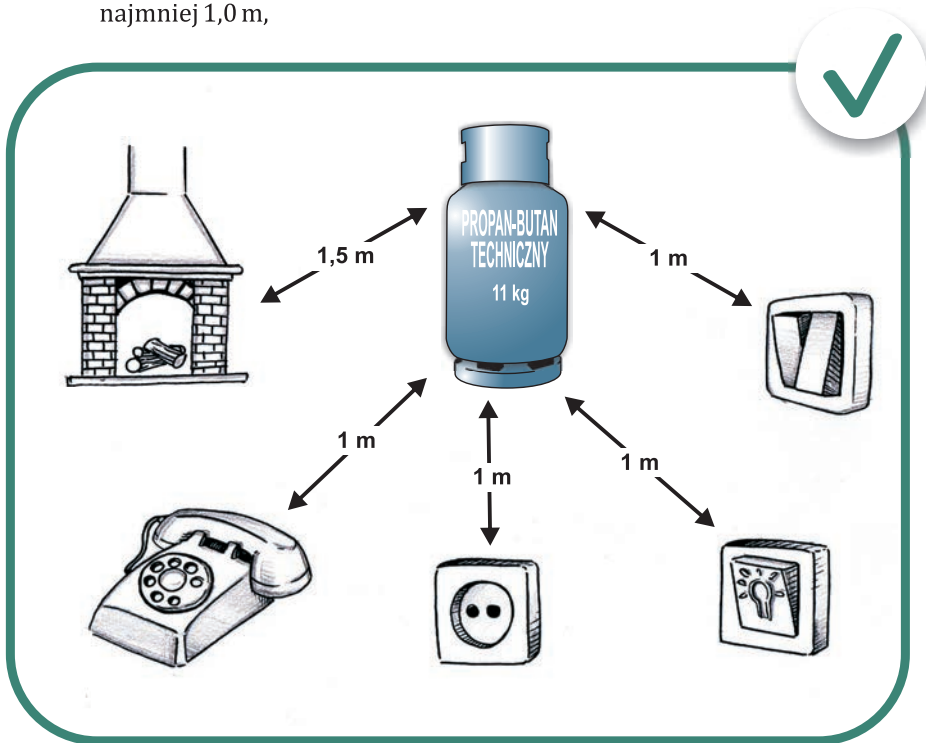
- co najmniej cztery razy w roku od palenisk opalanych paliwem stałym,
- co najmniej dwa razy w roku od palenisk opalanych paliwem płynnym i gazowym,
- co najmniej raz w miesiącu od palenisk zakładów zbiorowego żywienia i usług gastronomicznych.

Zanieczyszczenia z przewodów wentylacyjnych usuwać co najmniej raz w roku.

Jak bezpiecznie eksploatować butle z gazem płynnym propan-butan?

Sprawne technicznie butle z gazem płynnym ustawiaj w miejscach łatwo dostępnych. Jeżeli użytkujesz butle w budynkach mieszkalnych, pamiętaj o tym, że:

- w pomieszczeniach, w których zainstalowano przewody i urządzenia gazowe, musisz zapewnić wymaganą przepisami wentylację grawitacyjną,
- butle te powinny być podłączone do odbiorników, niedozwolone jest przechowywanie wewnątrz budynku mieszkalnego butli zapasowej – niepodłączonej do urządzeń gazowych lub instalacji,
- odległość butli od powierzchni promieniujących ciepłem (grzejniki, piece itp.) powinna wynosić co najmniej 1,5 m, a od wyłączników elektrycznych, liczników elektrycznych, gniazd wtykowych, dzwonek elektrycznych, telefonów i innych urządzeń powodujących iskrzenie – co najmniej 1,0 m,

- jeżeli butla umieszczona jest w szafce lub obudowie, wówczas w najniższym i najwyższym punkcie drzwi albo ścianki od szafki wykonaj otwory wentylacyjne zabezpieczone siatką,
- butle ustaw w pozycji pionowej i zabezpiecz przed upadkiem, przewróceniem, dostępem dzieci itp.,

- temperatura pomieszczeń, w których zamierzasz pozostawić butle napełnione gazem, nie może przekraczać 35 °C,
- butli i odbiorników w żadnym przypadku nie umieszczaj w piwnicy czy innych pomieszczeniach, w których podłoga znajduje się poniżej poziomu terenu,
- po zakończeniu użytkowania odbiorników gazu zakręć wszystkie kurki,
- z pustymi butlami po gazie płynnym postępuj z zachowaniem tych samych środków ostrożności, jak z butlami pełnymi, gdyż zawierają one opary gazu.

Jeżeli w pomieszczeniu wyczuwasz zapach gazu, obowiązuje Cię bezwzględny zakaz używania ognia.

Butli z gazem płynnym nie umieszczaj w:

- szybach instalacyjnych budynków mieszkalnych i innych, pomieszczeniach sypialnych, kuchennych i kotłowniach,
- garażach i innych miejscach, w których znajdują się pojazdy samochodowe oraz na strychach.

Zachowaj szczególną ostrożność podczas używania otwartego ognia (np. zapalek, świec, papierosów)

- Dopilnuj, by dzieci nie bawiły się otwartym ogniem, materiałami pirotechnicznymi czy urządzeniami elektrycznymi.
- Nigdy nie zostawiaj małoletnich dzieci bez opieki.
- Nie pal śmieci w śmietnikach i nie dopuść do powstania ognia w zsypie.
- Nie pal papierosów w łóżku – zdarza się, że niewielki pożar powstały od niedbale pozostawionego, np. po zaśnieściu, niedopałka papierosa prowadzi do śmiertelnego zatrucia.
- Nie zapalaj świecy w pobliżu wiszących firanek lub innych materiałów łatwo zapalnych.
- Nie zostawiaj naczyń z potrawą na włączonej kuchence bez dozoru – odparowanie wody z garnka może doprowadzić do zwęglenia pozostałości, zapalenia ich i silnego zadymienia mieszkania, a w konsekwencji do pożaru kuchni, szczególnie niebezpiecznego dla śpiących osób.
- Przypadkowe wygaszenie kuchenki podczas gotowania, np. przez wrzącą wodę, spowoduje uwalnianie się gazu, co może doprowadzić do wybuchu.
- Postępuj zgodnie z instrukcją obsługi wyrobów pirotechnicznych i przestrzegaj zakazu używania ich w pomieszczeniach.

- Nie używaj (nie podpalaj!) tzw. latających lampionów szczęścia – to otwarte źródła ognia, które w zależności od warunków atmosferycznych są w stanie przemieszczać się na wysokości kilkuset metrów i na odległość kilku kilometrów w sposób zupełnie niekontrolowany. W konsekwencji mogą być przyczyną pożarów zabudowań, lasów, łąk, zbóż czy zakładów przemysłowych, stanowią także zagrożenie dla statków powietrznych.

Kiedy opuszczasz mieszkanie lub idziesz spać:

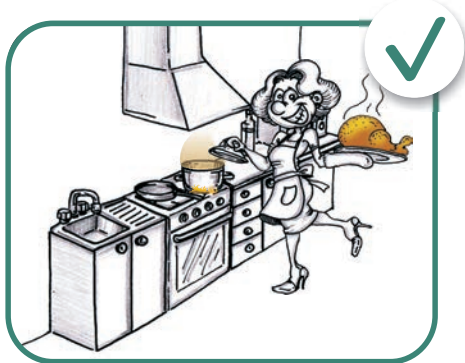
- sprawdź, czy zostały wyłączone wszystkie urządzenia elektryczne, z wyjątkiem tych, które są przeznaczone do ciągłej pracy, np. lodówki,
- zamknij drzwi wewnętrzne, co utrudni rozwój pożaru,
- sprawdź, czy wyłączyłeś kuchenkę gazową,
- nie zostawiaj włączonej pralki lub zmywarki,
- prawidłowo zgaś świece i papierosy,
- sprawdź, czy droga ewakuacyjna nie jest zastawiona,
- klucze do drzwi wyjściowych umieść w miejscu znanym wszystkim osobom przebywającym w mieszkaniu,
- jeśli nie będzie Cię przez dłuższy czas, zakręć zawory wody i gazu; jeżeli nie ma potrzeby, by utrzymywać chłodzenie w lodówce, rozważ możliwość odłączenia prądu.

II. Moja bezpieczna kuchnia

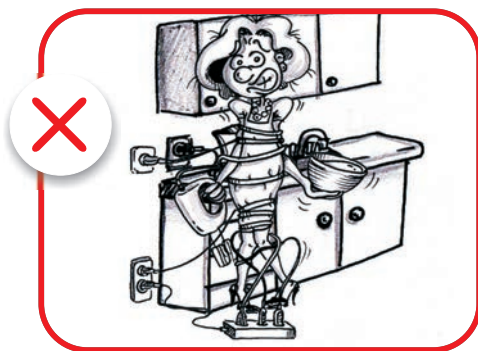
Statystyki jednoznacznie wskazują, że większość pożarów mieszkań rozpoczyna się w kuchni, w której używamy otwartego ognia i materiałów palnych, tj. oleju roślinnego, cukru czy mąki. Z tego względu poświęcimy osobny rozdział bezpieczeństwu pożarowemu podczas przygotowywania posiłków.

Kuchnia powinna wyglądać jak dobrze zorganizowany warsztat pracy – wszystko musi być pod ręką, nic nie może zawadzać

- Kuchenki, piekarniki, tostery czy frytkownice nie powinny znajdować się w pobliżu innych urządzeń elektrycznych, kabli, butli gazowych oraz kranu z wodą. Przedmioty codziennego użytku – które mogą okazać się łatwopalne – także muszą znajdować się w bezpiecznej odległości od źródła ciepła, np. nigdy nie kładź zapalniczki w pobliżu zapalanej świeczki, gdyż może to spowodować wybuch. Zwróć uwagę na niedopałki papierosów wrzucane do kosza na śmieci. Upewnij się, że są dobrze wygaszone i nie dojdzie do zapalenia się śmieci.
- Kuchenka gazowa nie powinna znajdować się w pobliżu drzwi, bo otwierając je, możemy zrzucić garnek z gorącą wodą lub olejem, ani w pobliżu okna – od płomienia może się zapalić wisząca firanka. Unikaj w kuchni rzeczy mogących się swobodnie przemieszczać na skutek przeciągu, rozważ np. założenie w oknie rolety lub żaluzji zamiast firanki.
- Nie bez znaczenia jest Twoje zachowanie w kuchni. Włączone urządzenia powinieneś stale kontrolować. Zapalenie się gorącego tłuszczu, zwęglenie jedzenia czy zgaszenie płomienia kuchenki gazowej przez wykipienie wody to najczęstsze przyczyny pożarów w kuchni.

- Regularnie sprawdzaj stan używanych sprzętów: czy działają prawidłowo i czy nie są uszkodzone. Jeśli masz wątpliwości, skonsultuj się ze specjalistą. Nie używaj uszkodzonych urządzeń!
- Zadbaj o czystość urządzeń. Po każdym użyciu dokładnie je umyj, przez co unikniesz nagromadzenia się warstwy tłuszczu, która może ulec zapaleniu.
- Jeśli korzystasz z kuchenki gazowej, zwróć uwagę na swój ubiór. Gdy ubrania wiszą na Tobie luźno, mogą zająć się płomieniem. Podobnie jest z długimi włosami – podczas pracy w kuchni powinny być związane. Po zakończeniu sporządzania posiłku upewnij się, że wszystkie sprzęty zostały poprawnie wyłączone. Nie wychodź z domu „tylko na minutkę”, kiedy coś gotujesz lub pieczesz, zostawiając np. włączony piekarnik. Może się okazać, że straż pożarna będzie w Twoim domu szybciej niż Ty.
- Ogranicz używanie przedłużaczy, a urządzenia zasilane prądem umieszczaj w pobliżu gniazdek. Luźne i niedbale ułożone kable mogą zostać uszkodzone, co grozi porażeniem prądem lub powstaniem pożaru, a w razie ewakuacji możesz się w nie zaplątać.

III. Pożar w mieszkaniu – co robić?

Jeśli zauważysz pożar:

- zaalarmuj osoby przebywające w mieszkaniu/domu,
- wyjdź na klatkę schodową i zaalarmuj sąsiadów krzykiem,

- wezwij straż pożarną,
- wybierz numer alarmowy **112** lub **998**, a po uzyskaniu połączenia spokojnie i wyraźnie powiedz:
 - co się pali
 - gdzie się pali
 - czy zagrożeni są ludzie.

Nie rozłączaj się pierwszy!

Dyżurny, który odbierze Twoje zgłoszenie, zada Ci dodatkowe pytania odnośnie zgłaszanego zdarzenia. Zapyta o Twoje imię i nazwisko, dokładny adres lub poprosi o inne informacje, które mogą być przydatne dla strażaków-ratowników. Poczekaj więc aż to dyżurny rozłączy się jako pierwszy, oczywiście pod warunkiem, że nie stanowi to dla Ciebie dodatkowego zagrożenia.

Pamiętaj! Zawsze słuchaj poleceń strażaków!

Co możesz jeszcze zrobić, zanim przyjedzie straż pożarna?

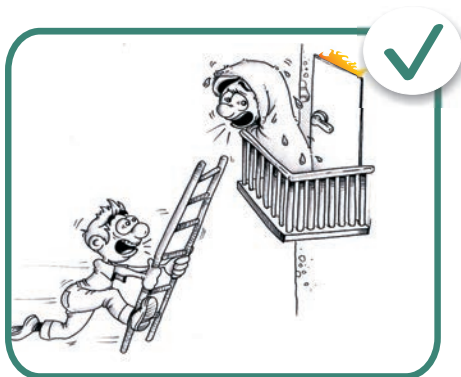
- Wyprowadź z mieszkania dzieci i osoby niepełnosprawne.
- Jeżeli jest na to czas – weź ze sobą dokumenty oraz niezbędne lekarstwa.
- Dbając o własne bezpieczeństwo – spróbuj wyłączyć dopływ gazu i energii elektrycznej oraz usuń z zasięgu ognia materiały palne lub wartościowe rzeczy, a potem zacznij gasić pożar.

- Nie otwieraj okien.
- Nie dopuść do tego, by pożar odciął Ci drogę ewakuacji.
- Jeśli sam nie jesteś w stanie ugasić pożaru, natychmiast opuść mieszkanie, zamykając drzwi jedynie na klamkę – nie zamykaj ich na zamek.

Pożar odciął Ci drogę ewakuacji? Nie panikuj!

- Idź do pokoju z oknem lub balkonem, znajdującego się jak najdalej od miejsca pożaru.
- Jeśli to możliwe – zabierz ze sobą mokry ręcznik lub koc wykonany z naturalnych materiałów (lnu, wełny, bawełny itp.) i zamknij za sobą drzwi na klamkę.
- Wzywaj pomoc przez okno lub z balkonu.
- Jeśli temperatura i zadymienie wzrastają: połóż się na balkonie, pod oknem, przykryj szczelnie trudno palnym okryciem wykonanym z naturalnych materiałów.

Pali się sąsiednie mieszkanie?

Jeśli doszło do pożaru w mieszkaniu obok lub na niższej kondygnacji, największym zagrożeniem jest (może być) dla Ciebie toksyczny dym, dlatego:

- jeśli to możliwe – ostrzeż zagrożone osoby i ewakuuj się z budynku, natomiast gdy zagrożenie jest zbyt duże, zostań w swoim mieszkaniu i zamknij drzwi wejściowe jedynie na klamkę,
- w miarę możliwości usuń materiały palne z balkonu, tj. rozwieszane pranie, papierowe opakowania itp.,
- zamknij okna, przez które do mieszkania może dostać się dym lub ogień,
- przygotuj zapas wody do gaszenia lub chłodzenia przepustów instalacyjnych, ram okiennych – napełnij wannę, wiadra, zlew w kuchni,
- zakręć zawór gazu, wyłącz wszystkie urządzenia zasilane energią elektryczną,
- zabezpiecz drzwi wejściowe do mieszkania przed przedostawaniem się dymu do środka – w otwory i nieszczelności wciśnij mokry ręcznik,
- jeżeli poczujesz się zagrożony, wezwij pomoc przez otwarte okno lub z balkonu,
- staraj się być jak najdalej od miejsca, w którym są płomienie lub dym.

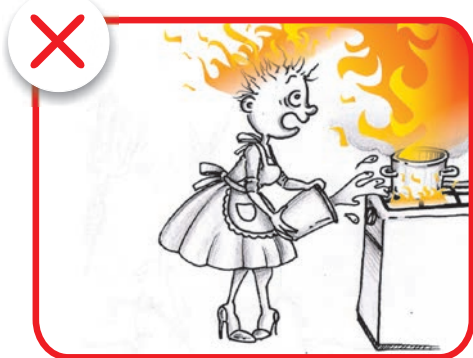
Pali się na wyższej kondygnacji?

- Zostań w mieszkaniu, chyba że strażacy każą Ci je opuścić.
- Wychodząc z mieszkania, zamknij drzwi na klucz, aby osoby, które będą schodziły zadymioną klatką schodową, pomyłkowo do niego nie weszły.

Co i jak gasić?

Palący się olej w kuchni

Dbając o własne bezpieczeństwo, wyłącz dopływ gazu lub płytę grzejną, a następnie przykryj garnek (patelnię) pokrywką. Do ugaszenia ognia możesz również użyć koca gaśniczego (specjalny koc do celów gaśniczych) lub gaśnicy przeznaczonej do pożarów grupy F (do gaszenia tłuszczów i olejów w urządze-

niach kuchennych). Nie zalewaj płonącego tłuszczu wodą, gdyż wtedy eksploduje, poparzy Cię, a pożar się „rozleje”! Po stłumieniu ognia nie przesuwaj garnka i nie przenoś go aż do całkowitego ostudzenia tłuszczu.

Urządzenie elektryczne – jeśli jest pod napięciem, nie wolno gasić go wodą! Jeżeli pożar jest niewielki, możesz spróbować go ugasić. Odetnij dopływ prądu poprzez wyjęcie wtyczki z kontaktu (np. drewnianym kijem od szczotki) lub odłączenie bezpieczników. Zrobiłeś to? Możesz ugasić pożar gaśnicą, kocem gaśniczym, wodą lub piaskiem.

Człowiek, na którym pali się ubranie najczęściej będzie biegł, uciekał, wykonywał nieskoordynowane ruchy. Przewróć go twarzą do ziemi. W ten sposób zabezpieczysz jego drogi oddechowe przed wniknięciem toksycznego i gorącego dymu. Płonącą odzież najlepiej ugasić kocem gaśniczym, jeżeli nie masz go w zasięgu ręki, możesz użyć swojego ubrania lub innego dużego kawałka materiału. Możesz też użyć wody. Gaszenie rozpocznij od głowy, przesuwając się w kierunku stóp.

IV. Ewakuuj się, a nie tylko uciekaj!

Jak często słyszysz w mediach, że w pożarze domu lub mieszkania zginęli ludzie? Czy zastanawiasz się choć przez chwilę, co było przyczyną ich przedwczesnej i tragicznej śmierci? Czy zastanawiasz się, jak Ty sam byś postąpił w momencie powstania pożaru w Twoim domu? Bardzo często ludzie giną w pożarach przez swoją niewiedzę, złe warunki techniczno-budowlane lub przez to, że nie słuchają poleceń strażaków. Dlatego właśnie tak ważna jest znajomość podstawowych zasad ewakuacji. Nie chodzi tylko o to, aby uciekać na oślep, lecz by świadomie się ratować.

Zasady dobrej ewakuacji

- Pamiętaj, że w pierwszej kolejności ratujemy zagrożone życie ludzkie.

- Jeśli zauważyłeś pożar, pierwszą czynnością, jaką powinieneś wykonać, jest zaalarmowanie osób przebywających w domu. Wyjdź na klatkę schodową i zaalarmuj sąsiadów krzykiem. Następnie wezwij straż pożarną.
- Wybierz najkrótszą oznakowaną drogę ewakuacyjną – tak, by znaleźć się poza strefą pożaru, a najlepiej poza budynkiem.
- Z silnie zadymionych pomieszczeń wychodź w pozycji pochylonej, idź wzdłuż ściany, żeby nie stracić orientacji w pomieszczeniach. Zabezpiecz drogi oddechowe, np. zmoczonym w wodzie materiałem.
- Nie otwieraj bez potrzeby drzwi do pomieszczeń objętych pożarem. Nagły dopływ powietrza sprzyja gwałtownemu rozprzestrzenianiu się ognia. Jeśli musisz otworzyć drzwi do takiego pomieszczenia, stań przy ścianie obok drzwi i dopiero je otwórz.
- Współpracuj z osobą, która kieruje ewakuacją. Wykonuj jej polecenia. Nie panikuj i staraj się uspokoić innych.

- Wskazuj innym drogę ewakuacji i pomagaj osobom mniej sprawnym od Ciebie.

- Nie korzystaj z windy (dźwigu)! Możesz w niej zostać uwięziony. Do wyjścia używaj klatki schodowej.

- Rozejrzyj się! Widzisz swoich znajomych, sąsiadów? A może kogoś brak? Powiadom o tym kierującego ewakuacją.

Zadbaj o warunki do ewakuacji na wypadek pożaru

- Nie stosuj krat w drzwiach i oknach, na klatkach schodowych i przejściach między nimi oraz wyjściach na dach – krata utrudni ewakuację podczas pożaru i wydłuży czas oczekiwania na pomoc strażaków.
- Jeżeli Twoje mieszkanie musi zostać wyposażone w kraty: zakładaj takie, które można otworzyć od wewnątrz. Pamiętaj, że podczas pożaru wyjście przez kratę może być jedyną drogą ewakuacji!

- Dbaj o drożność dróg ewakuacyjnych, nie zastawiaj sprzętami korytarzy i dojdź do mieszkań – może to utrudnić ewakuację, a ratownikom dostęp do miejsca pożaru.

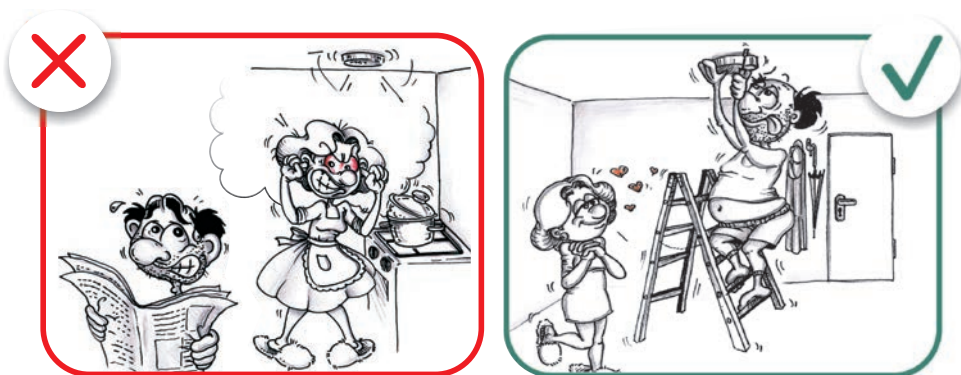
V. Czujki w Twoim domu

Producenci prześcigają się w tworzeniu coraz lepszych i nowocześniejszych czujek (detektorów), które mają za zadanie ochronić Twoje zdrowie i życie. W ofercie sprzedaży możesz znaleźć autonomiczne czujki dymu i tlenku węgla oraz gazu. Mają one za zadanie jak najszybciej ostrzec o zagrożeniu w mieszkaniu lub domu.

Jak działa autonomiczna czujka dymu?

Jeżeli do jej wnętrza wniknie dym, natychmiast uruchomi się głośny alarm dźwiękowy oraz alarm optyczny (zacznie migać czerwona dioda). Urządzenie to, mimo że nie zapobiegnie powstaniu pożaru, skutecznie może zaalarmować Ciebie i Twoich najbliższych o powstałym pożarze, co umożliwi szybkie opuszczenie zagrożonego mieszkania lub domu. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w porze nocnej, kiedy wszyscy śpią.

Montaż czujki dymu w mieszkaniu jest bardzo prosty, a zasilana może być zarówno z sieci elektrycznej, jak i z baterii. Istotne jest miejsce, w którym zostanie zamontowana. Najlepiej ulokować ją w centralnej części sufitu, np. w przedpokoju. Nie zaleca się montażu detektorów dymu na suficie w kuchni (mogą pojawić się fałszywe alarmy spowodowane obecnością pary wodnej), w pobliżu okien i klimatyzatorów (zaburzają przepływ powietrza), łazience (ze względu na dużą wilgotność powietrza) oraz w miejscach podatnych na brud i kurz (mogą powodować zakłócenia działania czujki). Pamiętaj też o niezbędnych czynnościach konserwacyjnych, np. czyszczeniu czujki, wymianie baterii.

Po co Ci czujka tlenku węgla?

Wykrywa ona już minimalne, a nadal bezpieczne dla życia stężenie tlenku węgla (czadu) w powietrzu i natychmiast to sygnalizuje przez głośny alarm i migoczącą czerwoną diodę. Dzięki temu masz czas, by zapobiec zatruciu czadem, zwanym potocznie „cichym zabójcą”. Rozważ zamontowanie takiej czujki w pomieszczeniu, w którym znajduje się kominiek, w sypialni... śpiących trudno obudzić..., a także w pobliżu podgrzewacza gazowego, tzw. junkersa. Pamiętaj o konieczności właściwego użytkowania czujki tlenku węgla – tylko w pełni sprawna i odpowiednio konserwowana skutecznie ostrzeże Cię przed „cichym zabójcą”.

Przed czym chroni czujka gazu?

Jeżeli w Twoim mieszkaniu, np. w kotłowni lub łazience, znajduje się instalacja gazowa, zastanów się nad zamontowaniem czujki gazu ziemnego. W przypadku rozszczelnienia się instalacji, zasygnalizuje Ci pojawienie się w Twoim mieszkaniu palnej mieszaniny gazów (grożącej wybuchem).

Wszystkie opisane czujki ostrzegą Cię o niebezpieczeństwie, pozwalając na odpowiednią reakcję: ewakuację, powiadomienie służb ratowniczych oraz ewentualnie samodzielne gaszenie pożaru lub przewietrzenie pomieszczeń.

VI. Gaśnica – zanim przyjedzie straż pożarna

Wyposaż swoje mieszkanie w gaśnicę – będziesz bezpieczniejszy!

Prawo nie nakazuje posiadania gaśnicy w mieszkaniu, ale dbając o własne bezpieczeństwo, warto ją mieć. Właściwie użyta, skutecznie ugasi pożar w zarodku.

Zadbaj o to, by Twoja gaśnica zawsze była sprawna. Nie rzadziej niż raz na rok zleć profesjonalistom jej przegląd i konserwację. Wszystkie czynności konserwacyjne muszą być potwierdzone indywidualną cechą aktualizacji, tzw. kontrolką.

Obiekty użyteczności publicznej, produkcyjne i magazynowe oraz inwentarskie zgodnie z przepisami prawa muszą być wyposażone m.in. w gaśnice.

Za wyposażenie i rozmieszczenie gaśnic odpowiadają właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektów.

W jaki sposób dobrać i rozmieścić gaśnice?

Obiekt powinien być wyposażony w gaśnice dostosowane do gaszenia określonych grup pożarów:

- **A** – pożary materiałów stałych zwykle pochodzenia organicznego,
- **B** – pożary cieczy i ciał stałych topiących się,
- **C** – pożary gazów,
- **D** – pożary metali,
- **F** – pożary tłuszczów i oleju w urządzeniach kuchennych.

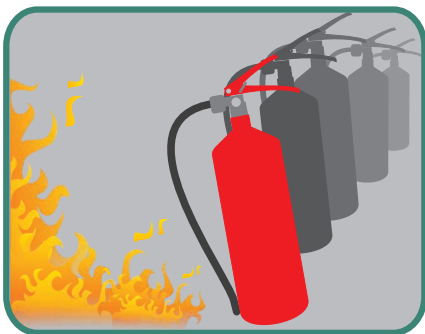
Do zabezpieczenia mieszkania najlepiej wybierz gaśnicę oznaczoną symbolami ABC, a do kuchni – gaśnicę oznaczoną symbolem F.

Przy ich rozmieszczaniu powinny być spełnione następujące warunki:

- każdy z mieszkańców domu powinien wiedzieć gdzie jest gaśnica,
- do gaśnicy powinien być zapewniony swobodny dostęp.

Jak prawidłowo używać gaśnic?

Gaśnice proszkowe X (stałociśnieniowe z manometrem)

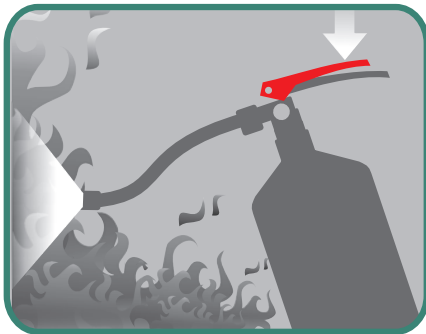
1. Zdejmij gaśnicę z wieszaka i zbliż się do źródła ognia

2. Wyciągnij zawleczkę zabezpieczającą

3. Skieruj dyszę węży na źródło ognia

4. Naciśnij dźwignię i rozpocznij gaszenie

Gaśnice proszkowe Z (zmiennociśnieniowe bez manometru)

- Zdejmij gaśnicę z wieszaka i zbliż się do źródła ognia.
- Wyciągnij zawleczkę zabezpieczającą.
- Naciśnij dźwignię, przebijając nabój i zwolnij nacisk.
- Odczekaj 3-5 sekund.
- Skieruj dyszę węży na źródło ognia.
- Naciśnij dźwignię i rozpocznij gaszenie.

Używaj gaśnicy w pozycji pionowej, zaworem do góry. Gasząc pożar na wolnym powietrzu, skieruj dyszę gaśnicy zgodnie z kierunkiem wiatru.

Każda gaśnica ma instrukcję użycia. Zapoznaj się z nią!

VII. Żeby czad nie zaprowadził Cię na drugi świat...

Czad – nie zobaczysz... nie poczujesz... niewielka dawka może zabić...

Skąd się bierze czad i dlaczego jest tak niebezpieczny?

Tlenek węgla, czyli czad, powstaje podczas procesu niepełnego spalania materiałów palnych, w tym paliw, który zachodzi przy niedostatku tlenu w otaczającej atmosferze.

Niebezpieczeństwo zaccadzenia wynika z faktu, że tlenek węgla:

- jest gazem niewyczuwalnym przez zmysły człowieka (bezwonny, bezbarwny i pozbawiony smaku),
- blokuje dostęp tlenu do organizmu – zajmuje jego miejsce w czerwonych ciałkach krwi, powodując przy długotrwałym narażeniu (w większych dawkach) śmierć przez uduszenie.

Co jest główną przyczyną zaccadzeń?

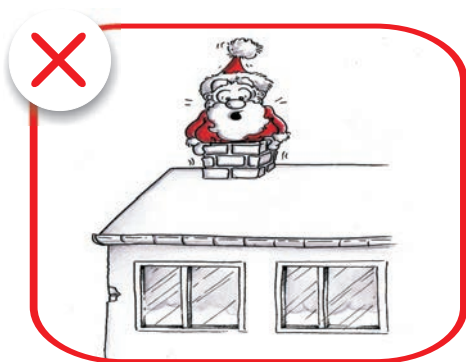
Głównym źródłem zatrucia w budynkach mieszkalnych jest niesprawność przewodów kominowych: wentylacyjnych, spalinowych i dymowych.

Wadliwe działanie wspomnianych przewodów może wynikać z ich szczelności, braku konserwacji (w tym czyszczenia), wad konstrukcyjnych oraz często niedostosowania istniejącego systemu wentylacji do stopnia szczelności stosowanych okien i drzwi (szczególnie po wymianie okien i drzwi z starych na nowe).

Może to prowadzić do niedrożności przewodów, braku ciągu, a nawet do powstawania zjawiska ciągu wstecznego, polegającego na tym, że dym zamiast wydostawać się przewodem kominowym na zewnątrz – cofa się do pomieszczenia.

Prawo budowlane zobowiązuje zarządców oraz właścicieli obiektów budowlanych, w tym m.in. budynków mieszkalnych wielorodzinnych oraz jednorodzinnych, do przeprowadzenia kontroli przewodów kominowych co najmniej raz w roku.

Zaprzyjżnij się z kominiarzem, może uratować ci życie!

Jak uniknąć zacczadzenia?

- Nie bagatelizuj następujących objawów: duszności, bólów i zawrotów głowy, nudności, wymiotów, oszołomienia, osłabienia, przyśpieszenia czynności serca i oddychania, ponieważ mogą być sygnałem, że ulegasz zatruciu czadem. W takiej sytuacji natychmiast przewietrz mieszkanie, w którym się znajdujesz, wyjdź na zewnątrz, zadбай o bezpieczeństwo swojej rodziny, wezwij straż pożarną i zasięgnij porady lekarskiej.

- Przeprowadzaj kontrole techniczne, w tym sprawdzaj szczelność przewodów kominowych, systematycznie je oczyszczaj i sprawdzaj ciąg powietrza.
- Piecze i podgrzewacze wody, zwłaszcza gazowe, w których odbywa się proces spalania, użytkuj zgodnie z instrukcją producenta.
- W przypadku wymiany okien lub drzwi na nowe, sprawdź poprawność działania wentylacji – być może konieczne będzie usunięcie uszczelki, założenie dodatkowego wywietrznika lub kratki wentylacyjnej. Nie mów, że będzie Ci „wiałło”. Od prawidłowego ciągu zależy Twoje życie!
- Często powyższe czynności są niewystarczające. Zastanów się... Otwarte lub rozszczelnione okno w czasie pracy, np. gazowego podgrzewacza wody, znacząco poprawia ciąg powietrza, a co za tym idzie – wszystkie produkty procesu spalania zostaną wyciągnięte na zewnątrz. Taaaak, wiem! Będzie Ci „wiałło”...
- Systematycznie sprawdzaj ciąg powietrza, np. poprzez przyłożenie kartki papieru do otworu lub kratki wentylacyjnej. Kartka powinna do nich przywrzeć.
- Często wietrz pomieszczenia, w których odbywa się proces spalania, a najlepiej – rozszczelnij trochę okna.

W trosce o własne bezpieczeństwo rozważ zamontowanie w domu także czujek dymu i tlenu węgla. Koszt wyposażenia mieszkania w takie czujki jest niewspółmiernie niski do korzyści, jakie daje ich zastosowanie. Pamiętaj – czujka może uratować Tobie i Twoim bliskim życie!

VIII. Aby choinka się świeciła, a nie paliła

Święta... czas przygotowań, gorączkowych zakupów, sprzątanania i gotowania. W ferworze walki nietrudno o niedopatrzenie i nieostrożność. Wiem, wiem! Brakuje Ci czasu na wiele spraw, lecz pamiętaj o dopilnowaniu swoich małych pociech, które w zamieszaniu mogą zrobić coś kompletnie nieprzewidywalnego. Myśl za swoje dziecko! Postaraj się, by nie miało ono dostępu do gorących garnków. Zajmij je strojeniem choinki, robieniem łańcuchów z kolorowego papieru lub aniołków z masy solnej.

Żeby choinka nie stanowiła zagrożenia pożarowego:

- ustaw ją stabilnie z daleka od grzałek, piecyków, termowentylatorów lub kominka – strumień ciepła emitowany przez te urządzenia nie może być skierowany na choinkę,
- nie ustawiaj jej blisko firan i zasłon,
- pamiętaj, że nie ma znaczenia, czy jest prawdziwa, czy sztuczna – obie łatwo się palą.

Oświetlenie choinki:

- wybierz lampki świąteczne opatrzone znakiem CE,
- nie zakładaj na choinkę lampek własnego wyrobu,
- nie wieszaj na choince zimnych ogniów (zimne są tylko z nazwy) ani świeczek – palą się bardzo krótko, a stanowią duże zagrożenie pożarowe.

Świeca:

- nie ustawiaj jej blisko choinki, firan, zasłon i innych palnych lub „fruwających” rzeczy,
- nie dopuść do zapalenia się ozdób świecznika.

Oświetlenie zewnętrzne:

- kupuj lampki świąteczne, które są przeznaczone do używania w warunkach zewnętrznych,
- nie dopuść, by łączenia kabli leżały w wodzie, śniegu lub błocie.

Zimne ognie:

- teoretycznie są bezpieczne, jednak wytwarzają wysoką temperaturę i w sprzyjających warunkach mogą wywołać pożar,
- nie zezwalaj swoim dzieciom na zabawę zimnymi ogniami bez nadzoru osoby dorosłej.

A jeśli choinka się zapaliła?

- Odłącz ozdoby (lampki, światełka) od instalacji elektrycznej.
- Polej choinkę wodą lub użyj gaśnicy.

Pożar się rozprzestrzenia? Wezwij straż pożarną i ewakuuj się!

IX. Fajerwerki – wystrzałowo, a nie wybuchowo

Fajerwerki to materiał łatwopalny i wybuchowy – o wysokiej temperaturze palenia i dużym polu rażenia w momencie wybuchu. To nie zabawka, którą można dać dziecku! Zwróć uwagę, że producent (nie bez przyczyny) wskazuje, iż fajerwerków mogą używać tylko osoby powyżej 18 roku życia.

Żeby fajerwerki i petardy stały się bezpieczną atrakcją, musisz pamiętać o kilku zasadach:

- kupuj je w sprawdzonych miejscach, by mieć pewność, że były właściwie przechowywane i nie są uszkodzone,
- przed użyciem zapoznaj się z instrukcją obsługi,
- nie odpalaj ich w rękach. Jest to przyczyną bardzo wielu poważnych urazów rąk. Jeżeli w instrukcji jest napisane: „nie trzymać w ręku”, to nie trzymaj! Nawet, jeśli ktoś mówi, że nic mu się nie stało...
- wypuszczaj je w otwartej przestrzeni,

- nie odpalaj ich w pomieszczeniach zamkniętych; w mieszkaniu odbiją się od ściany i mogą zrobić komuś krzywdę (oparzyć, uszkodzić wzrok i słuch) lub doprowadzić do pożaru,
- nie odpalaj ich w pobliżu drzew i domów oraz w miejscach narażonych na pożar, np. zakładach przemysłowych, portach lotniczych,

- nie odpalaj ich z balkonów, tarasów ani okien,
- po ich odpaleniu odsuń się na wskazaną w instrukcji odległość,
- nie wbijaj fajerwerków w ziemię; sztuczne ognie lecące do góry najlepiej odpalać, wkładając je do pustej, szklanej butelki,
- nie wrzucaj petard i fajerwerków w miejsca, gdzie mogą znajdować się ludzie lub rzeczy łatwo zapalne,
- przewiduj ich tor lotu i miejsce upadku. Pamiętaj – fajerwerki i petardy to otwarte źródła ognia, które mogą być przyczyną pożaru!
- nie używaj ich, jeśli jesteś pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających.

Dzieci są zawsze bardzo zainteresowane fajerwerkami i petardami. Zwróć uwagę na swoje dziecko! Nie pozwól mu odpalać wyrobów pirotechnicznych, nawet jeśli bardzo Cię o to prosi! Przypilnuj, by trzymało się z dala od miejsca odpalania fajerwerków. Na pociechę możesz dać mu dużo bezpieczniejsze zimne ognie, ale niech bawi się nimi zawsze pod nadzorem osoby dorosłej.

**Niech Sylwester lub inna uroczystość będą wystrzałowe,
a nie wybuchowe!**

X. Co w trawie piszczy? Nie wypalaj traw!

Świadomość Polaków w zakresie ekologii poprawia się z roku na rok, jednak cały czas zbyt wolno. My, strażacy, widzimy to głównie w okresie wiosennym i jesiennym, kiedy mimo naszych apeli wypala się trawy.

Najczęstszą przyczyną wypalania traw jest „głupia zabawa” dzieci lub młodzieży, ale również brak roztropności ze strony dorosłych, którzy w ten sposób chcą usunąć suchą roślinność ze swoich pól, nieużytków i przydomowych działek. Ze względu na zagrożenie pożarowe, uciążliwość dymu oraz negatywny wpływ na bioróżnorodność środowiska wypalanie traw uznawane jest za szkodliwy proceder. Dosadniej rzecz ujmując, podpalanie traw to akt bezmyślności i wandalizmu.

Za wypalanie traw grożą surowe sankcje

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w art. 131 pkt 12 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) stanowi: „Kto wypala łąki, pastwiska, nieużytki, rowy, pasy przydrożne, szlaki kolejowe, trzcinowiska lub szuwary, podlega karze aresztu albo grzywny”.

Zgodnie z art. 82 §1 pkt 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.) kto dokonuje czynności, które mogą spowodować pożar, jego rozprzestrzenianie się, utrudnienie prowadzenia działania ratowniczego lub ewakuacji, polegających na niedozwolonym używaniu otwartego ognia, paleniu tytoniu i stosowaniu innych czynników mogących zainicjować zapłon materiałów palnych - podlega karze aresztu, nagany lub grzywny, której wysokość w myśl art. 24 §1 może wynosić od 20 do 5000 zł.

Natomiast art. 163 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.) stanowi: „Kto spowoduje zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach, mające postać pożaru, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10”. Dodatkowo Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa nakłada dotkliwe kary finansowe na osoby wypalające trawy w postaci zmniejszenia od 5 do 25%, a w skrajnych przypadkach nawet odebrania należnej wysokości wszystkich rodzajów unijnych dopłat bezpośrednich za dany rok.

Wypalanie roślinności jest nie tylko wykroczeniem „pożarowym”, lecz także „przyrodniczym”.

Pamiętaj, że efektem wypalania traw często są niekontrolowane pożary, które mogą rozprzestrzenić się na pobliskie zabudowania lub lasy. Nierzadko powodują one duże straty materialne, a nawet giną w nich ludzie, w tym sprawcy pożarów, przypadkowe osoby oraz strażacy! Szczególnie niekorzystne są przerzuty ognia na torfowiska, w wyniku których powstaje intensywne zadymienie. Pożary torfowisk tlą się pod powierzchnią ziemi i bardzo trudno je ugasić.

Podczas pożarów traw tworzą się znaczne ilości szkodliwych związków, takich jak dioksyny (czyli związki toksyczne dla ludzi) czy wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, które mają działanie rakotwórcze. Dodatkowo spowolniony zostaje proces tworzenia w ziemi próchnicy (humusu).

Nie wypalaj traw – to karalne, niebezpieczne i zaturowa środowisko!

XI. Płonie, płonie stodoła... oby tylko w piosence

Pożary, które mogą powstać w Twoim gospodarstwie wiążą się najczęściej z bardzo dużymi stratami zarówno w mieniu, jak i dobytku. Bardzo często prowadzą do całkowitego zniszczenia zabudowań gospodarczych i niejednokrotnie niszczą także domy mieszkalne. Aby uniknąć ogromnych strat, wystarczy przestrzegać kilku podstawowych zasad.

Prawidłowe czynności podczas zbioru, transportu i składowania płodów rolnych

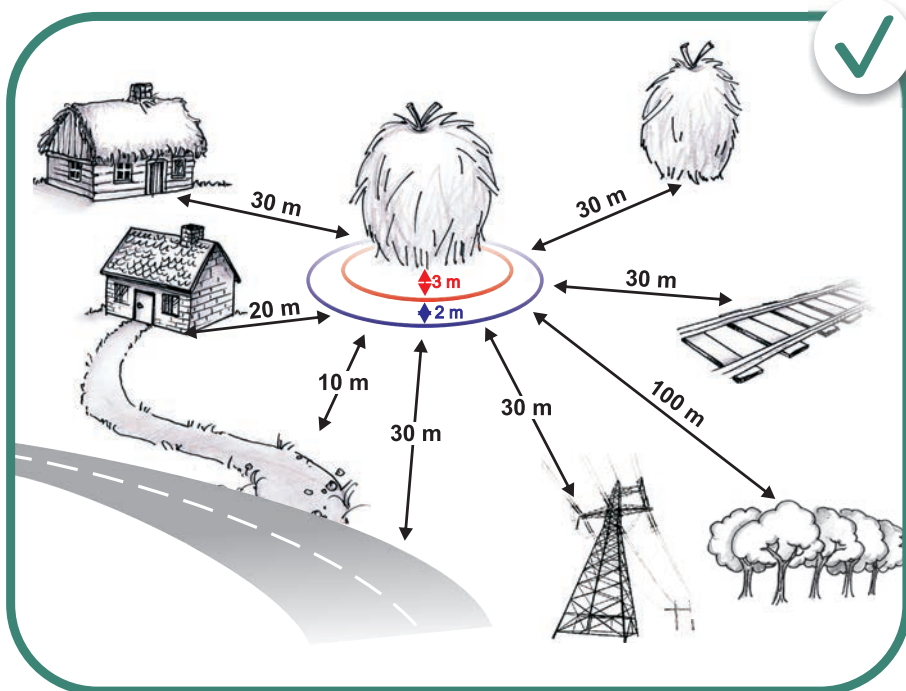
- Zawsze stosuj się do wskazań podanych w instrukcjach obsługi, szczególnie przy eksploatacji maszyn rolniczych i innych z napędem mechanicznym.
- Stosuj silniki elektryczne o odpowiednim do warunków pracy stopniu ochrony.
- Staraj się, by minimalna odległość układu napędowego od stert, stogów i budynków o konstrukcji palnej wynosiła przynajmniej 5 m.
- Silniki spalinowe ustaw na podłożu niepalnym, w odległości co najmniej 10 m od stert, stogów lub budynków o konstrukcji palnej.
- Zabezpiecz urządzenia wydechowe silników spalinowych przed wylotem iskiei.
- Zapewnij drogę ewakuacyjną dla ludzi i sprzętu.
- Materiały pędne, np. paliwa, przechowuj w naczyniach zamkniętych i nietłukących się w ilości, która nie przekracza dobowego zapotrzebowania; przechowuj je w odległości co najmniej 10 m od punktu omłotowego i miejsc występowania palnych płodów rolnych.
- Miejsca, w których prowadzi się omłoty, stertowanie i kombajnowanie wyposaż w gaśnice oraz w razie potrzeby w sprzęt służący do wykonywania pasów ograniczających rozprzestrzenianie się pożaru.

Pamiętaj!

Zabronione jest palenie tytoniu w trakcie obsługi sprzętu, maszyn i pojazdów podczas zbiorów palnych płodów rolnych oraz ich transportu.

Zabronione jest używanie otwartego ognia i palenie tytoniu w odległości mniejszej niż 10 m od miejsca omłotów i miejsc występowania palnych płodów rolnych.

Stery, stogi, brogi – tutaj również obowiązują pewne zasady. Zasady te skupiają się głównie na odległościach, które przedstawiamy na rysunku.

Aby zabudowania gospodarcze i płody rolne były odpowiednio zabezpieczone, zachowaj następujące odległości:

- od budynków wykonanych z materiałów:
 - palnych – 30 m,
 - niepalnych i pokryciu co najmniej trudno zapalnym – 20 m,
- od dróg publicznych i torów kolejowych – 30 m,
- od urządzeń i przewodów linii elektrycznych wysokiego napięcia – 30 m,
- od lasów i terenów zadrzewionych – 100 m,
- między stertami i stogami stanowiącymi odrębne strefy pożarowe – 30 m.

Wokół stert, stogów i brogów należy wydzielić i utrzymać powierzchnię o szerokości co najmniej 2 m w odległości 3 m od ich obrysu, pozbawioną materiałów palnych.

Produkty roślinne składuj w sposób uniemożliwiający ich samozapalenie – dbaj o to, by były odpowiednio suche. Jeśli musisz składować produkty niedosuszone, okresowo sprawdzaj ich wewnętrzną temperaturę.

Pamiętaj!

Zabronione jest wypalanie roślinności na łąkach, pastwiskach, nieużytkach, rowach, pasach przydrożnych, szlakach kolejowych lub w strefie oczeretów i trzcin.

Dopuszczalne jest wypalanie słomy i pozostałości roślinnych na polach w odległości większej niż 100 m od zabudowań, miejsc ustawienia stert i stogów, lasów oraz zboża na pniu jedynie w przypadku zapewnienia stałego nadzoru miejsca wypalania oraz jeśli nie powoduje to zakłóceń w ruchu drogowym. Szczegółowe zasady wypalania słomy i pozostałości roślinnych ustalają organy samorządu terytorialnego w uzgodnieniu z właściwym miejscowo komendantem powiatowym (miejskim) Państwowej Straży Pożarnej.

Nie bądź Polakiem mądrym po szkodzie i już teraz zadbaj o to, by Twój dom i Twoje gospodarstwo były bezpieczne!

XII. Kochasz dzieci – nie pal śmieci

Powietrze, które wdychamy, szczególnie w okresie od jesieni do wiosny, jest coraz bardziej zanieczyszczone. Niedługo, i to nie żart (!), nie da się nim oddychać. Prawda jest taka, że to my sami siebie trujemy. W jaki sposób? Sposobów jest wiele. Jednym z nich jest spalanie śmieci w domowych piecach lub na świeżym powietrzu.

Temperatura utrzymywana w domowym piecu, podczas gdy spalane są śmieci, jest zbyt niska, aby mogły się całkowicie spalić uwalniane substancje niebezpieczne, tj. tlenek węgla, tlenki azotu i siarki, związki chloru i fluoru, pyły zawierające metale ciężkie czy dioksyny oraz wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne. Kominy naszych domów nie mają odpowiednich filtrów, przez co trujące gazy i pyły emitowane są do powietrza, którym oddychamy.

Szkodliwość dymów emitowanych przez domowe kominy jest kilkakrotnie wyższa od tych wytwarzanych przez fabryki, które zobligowane są do zakładania w kominach urządzeń filtrujących.

Obecne w dymie związki chemiczne są przyczyną powstawania chorób nowotworowych, podrażnień układu oddechowego i krążenia, alergii oraz uszkadzają wątrobę. Spalanie odpadów w piecach powoduje też odkładanie się szkodliwych substancji w glebie, które zatruwają uprawiane w przydomowych ogródkach warzywa i owoce.

Za „pozorne oszczędności” podczas spalania odpadów płacimy własnym zdrowiem i zdrowiem naszych najbliższych.

Skutki skażenia odczuwane są przez około 20 lat od dnia spalania śmieci. Zatem paląc dziś śmieci, zatrujesz następne 20 lat życia swojego dziecka. Dlatego zastanów się, zanim wrzucisz do pieca plastikową butelkę, kubeczki po jogurtach, kawałek gumy lub niskiej jakości opał. Nie bądź krótkowzroczny, pomyśl o przyszłości swoich dzieci! Segreguj śmieci oraz zastanów się, czym ogrzewasz swój dom.

A w aspekcie przeciwpożarowym?

Kominarze bardzo często obserwują silne zanieczyszczenie kominów, a także ich kruszenie. Spowodowane jest to spalaniem śmieci, a dokładnie działaniem kwasu siarkowego na zaprawę cementową w kominach murowanych. Szczególnie widoczne jest to w części komina wystającego nad dachem, gdzie stale utrzymuje się wilgoć. Elementy te pod wpływem kwasu siarkowego, który powstaje z dymu i pary wodnej, rozsypują się, jakby były z piasku. Poza tym komin oblepiany jest dużą ilością tłustej, lepkiej sadzy. Brudne, oblepione sadzą kominy zapalają się naprawdę często. A przez to powstają pożary dachów i poddaszy.

Aby nie zatruwać powietrza, którym oddychasz, zastosuj kilka naszych rad:

- nie pal śmieci,
- zwracaj uwagę na jakość kupowanego węgla,
- wymień niesprawny piec węglowy,
- rozmawiaj o problemie spalania śmieci z sąsiadami, rodziną, znajomymi – uświadamiaj im, jak poważny jest to problem,
- rozważ przyłączenie swojego domu do sieci ciepłowniczej.

Co można spalać w piecu lub na świeżym powietrzu?

Do celów grzewczych dopuszcza się wykorzystanie tych odpadów, których spalanie nie powoduje negatywnego wpływu na środowisko, pod warunkiem, że są spalane w przystosowanych do tego celu piecach. A są to:

- odpady z rolnictwa i gospodarki leśnej (odpadowa masa roślinna),
- odpady z przetwórstwa drewna (odpady kory i korka, trociny i wióry, ścinki, drewno, nie zawierające substancji niebezpiecznych z

wyłączeniem trocin, wiórów, ścinek pochodzących z obróbki płyt wiórowych),

- opakowania z papieru i tektury oraz opakowania z drewna, odpady budowlane (drewno z budów i remontów, o ile nie jest zanieczyszczone impregnatami i powłokami ochronnymi),
- odpady posortowane (papier i tektura oraz niezanieczyszczone drewno),
- odpady z gospodarstw domowych (papier i tektura, niezanieczyszczone drewno),
- odpady z targowisk (kartony).

XIII. Dobre rady na złą pogodę

Każdy żywioł jest niebezpieczny! Burze, intensywne opady deszczu oraz huraganowy wiatr są naturalnymi zjawiskami pogodowymi i występują z różną siłą. To zjawiska, które szybko się przemieszczają. Silne mrozy i długotrwałe upały także są groźne, jeśli nie jesteśmy do nich odpowiednio przygotowani lub nie wiemy, jak sobie z nimi radzić. Zastanów się, czy Ty i Twoja rodzina jesteście w takich sytuacjach bezpieczni?

BURZE I HURAGANY

Gdy za oknem szaleją żywioły

- Zamknij okna i drzwi.
- W miarę możliwości wyłącz urządzenia elektryczne i gazowe.
- Nie planuj wycieczek w góry, nie wychodź z domu (np. na zakupy).
- Zabezpiecz minimalny zapas wody pitnej, żywności i niezbędnych lekarstw.
- Sprawdź, czy masz pod ręką oświetlenie awaryjne (np. latarkę) oraz naładowany telefon komórkowy.
- Nie obserwuj niebezpiecznych zjawisk pogodowych; w czasie nawałnicy nie podchodź do okien i drzwi.
- Jeżeli jesteś w budynku, w centrum huraganowego wiatru lub trąby powietrznej, usiądź pod ścianą nośną, z daleka od okien i drzwi, najlepiej na najniższej kondygnacji (np. w piwnicy).
- Jeżeli bardzo silny wiatr lub intensywne opady deszczu zaskoczą Cię podczas podróży samochodem, najlepiej przerwij jazdę (zatrzymaj się, poszukaj bezpiecznego schronienia).
- Nie parkuj samochodu pod drzewami, słupami i liniami energetycznymi.

- Pamiętaj, że wysokie elementy przyciągają wyładowania atmosferyczne i najlepiej, aby nie przebywać podczas burzy w ich pobliżu.
- W żadnym wypadku nie szukaj schronienia pod drzewami, słupami czy liniami energetycznymi oraz tak lekkimi konstrukcjami, jak wiaty autobusowe i tramwajowe.
- Nawałnicę najlepiej przeczekać w budynku.

- Unikaj otwartej przestrzeni. Jeżeli nie masz możliwości schronienia się przed burzą lub huraganem, to wykorzystaj zagłębienia terenu (rów, głęboki dół). Podczas burzy nie siadaj i nie kładź się na ziemi, lecz przykucnij.
- Odsuń się od metalowych przedmiotów i nie dotykaj ich.

Jeśli jesteś nad wodą:

- wyjdź z wody,
- opuść żaglówkę, łódź, ponton, rower wodny, kajak itp. i przycumuj ją do brzegu,
- pamiętaj, że podczas silnego wiatru nie wolno przebywać w żaglówce ani pod jej pokładem; w przypadku wywrócenia się łodzi ryzykujemy życiem,
- połóż na ziemi lub na wodzie kije wędkarskie i nie dotykaj ich.

Podczas burzy i huraganu najlepiej nie przebywaj nad wodą.

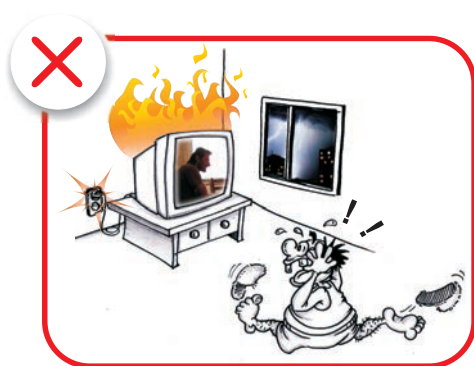
Jeśli jedziesz samochodem:

- zmniejsz prędkość jazdy i miej świadomość, że gdy wyjeżdżasz z zalesionego lub zabudowanego terenu, gwałtowny podmuch wiatru może spowodować utratę panowania nad samochodem i doprowadzić do wypadku,
- jeśli możesz, zatrzymaj się na poboczu (włącz światła awaryjne) lub na najbliższym parkingu; jeśli zaskoczy Cię burza, a nie możesz schronić się w budynku, to zostań w odpowiednio zaparkowanym pojeździe,

- nie zatrzymuj się pod słupami i liniami energetycznymi oraz pod drzewami. Złamana gałąź lub drzewo może przygnieść samochód i osoby w nim przebywające.

Podczas burzy, będąc poza budynkiem, nie używaj telefonu komórkowego. Pamiętaj, że chwilowa poprawa pogody oraz cisza nie oznaczają, że jest bezpiecznie. Przed wyjściem upewnij się, jak wygląda sytuacja.

Uważaj na pioruny! Porażenie piorunem najczęściej kończy się śmiercią lub trwałym kalectwem. Wyładowanie atmosferyczne może też spowodować pożar, uszkodzić budynek lub spalić instalację elektryczną i uszkodzić wszystkie włączone do niej urządzenia, np. telewizor, komputer.

WICHURY

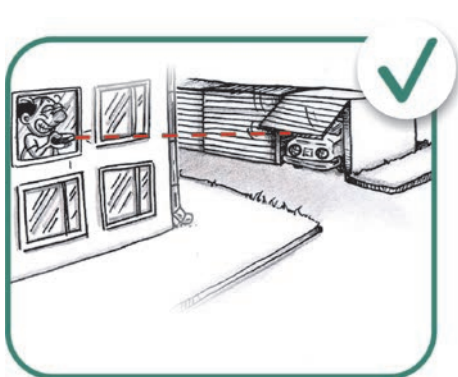
Występowanie silnych wiatrów powodowane jest najczęściej szybko przemieszczającymi się aktywnymi niżami. Najgroźniejszą formę przyjmują one w okresie wiosennym i jesiennym.

Zabezpiecz swoje mieszkanie/dom przed wichurą

- Zamknij okna, zabezpiecz rynny i inne części budynku.
- Zabezpiecz lampy i inne urządzenia, które mogą ulec zniszczeniu.
- Usuń z parapetów i balkonów przedmioty, które mogą zagrażać przechodniom.
- Uprzątnij z obejścia przedmioty mogące narobić szkody (porwane przez wiatr).
- Zapewnij sobie odpowiednią ilość zapasowych/awaryjnych źródeł światła, takich jak latarki elektryczne (baterie do latarek i odbiorników radiowych) czy świece.
- Sprawdź stan apteczki pierwszej pomocy i zaopatr się w niezbędne materiały i leki.
- Przygotuj rzeczy, które mogą być potrzebne w czasie ewakuacji, tj. dokumenty, odzież, żywność, leki, polisę ubezpieczeniową, wartościowe rzeczy.

Podczas wichury, silnych wiatrów

- Nie wychodź na zewnątrz, jeżeli nie jest to absolutnie konieczne.
- Schowaj się w środkowych i najniższych partiach budynku z dala od oszklonych okien, sufitów i drzwi.
- Znajdując się poza domem, poszukaj bezpiecznego schronienia, do czasu aż wichura przejdzie. Nie zatrzymuj się pod trakcjami elektrycznymi, drzewami i planszami reklamowymi.
- Wyłącz głównym wyłącznikiem prąd i gaz – ograniczy to niebezpieczeństwo powstania pożaru.
- Nie parkuj pojazdów w pobliżu drzew, słupów i trakcji elektrycznych.

Po przejściu wichury

- Udziel pierwszej pomocy rannym i poszkodowanym osobom.
- Unikaj leżących lub zwisających przewodów elektrycznych.
- Ostrożnie wchodź do swojego domu.
- Sprawdź instalacje (gazową, elektryczną, wodociągową i ściekową).
- Jeśli masz ubezpieczone nieruchomości, wykonaj zdjęcia zniszczeń domu i wyposażenia – uzyskasz materiał pogładowy dla ubezpieczyciela.

MRÓZ

Jeśli w trakcie silnych mrozów zauważysz kogoś, kto wygląda na osłabionego, zainteresuj się tą osobą. Możesz jej udzielić pierwszej pomocy lub poinformować odpowiednie służby ratownicze. Zadzwoń pod numer **112** lub **998, 999, 997**.

W trakcie mrozów stosuj 10 poniższych zasad, a zima będzie dla Ciebie bezpieczną i przyjemną porą roku

- Ubieraj się ciepło. Zakładaj kilka warstw odzieży tak, by łatwo było je zdjąć, np. sweter, gdy się spocisz w trakcie wsiadku. Załóż kałesony lub rajstopy, ciepłą kurtkę z kapturem, czapkę, szalik, rękawiczki. Załóż nieprzemakalne buty.
- Nie wychodź na mróz głodny. Przed wyjściem zjedz kaloryczny posiłek. Możesz zabrać ze sobą termos z gorącą herbatą.

- Nie spożywaj alkoholu. Jego wypicie przyspiesza krążenie, a w konsekwencji zwiększa wymianę ciepła między organizmem a otoczeniem i doprowadza do szybkiego wychłodzenia ciała.
- Zabezpiecz przed mrozem skórę twarzy i rąk, smarując je tłustym kremem. Nie używaj kremu nawilżającego!
- Powiedz komuś (rodzinie lub obsłudze w schronisku, pensjonacie, hotelu), dokąd idziesz. Oszacuj, jak długo Cię nie będzie i poinformuj o tym kogoś, kto ewentualnie zgłosi Twoje zaginięcie. Zimą chodzi się znacznie wolniej! W dodatku łatwiej zabłądzić (przysypane śniegiem ścieżki). Nie zapomnij odmeldować się po powrocie, by uniknąć niepotrzebnych alarmów.
- Na zimowe wycieczki nie wybieraj się sam. W grupie jest bezpieczniej.
- Nie forsuj się. Idąc w grupie w głębokim śniegu, należy zmieniać co jakiś czas osobę prowadzącą. Torowanie drogi (przecieranie szlaku) jest bardzo męczące.

- Kiedy popsuje się pogoda, a poczujesz się zmęczony, głodny lub zacnie Ci coś dolegać, nie wychodź na zewnątrz. Zimą nie ma żartów.
- Odmrożone palce możesz włożyć pod strumień zimnej lub letniej wody.
- W przypadku dużych odmrożeń udaj się do lekarza.

Zima to ŚNIEG, który leży wszędzie... także na Twoim dachu

Śnieg na dachu jest zimą zjawiskiem tak powszechnym, że praktycznie nie zwraca się na niego uwagi. Niestety, często stanowi groźne obciążenie dla konstrukcji nośnej dachu. Jeden metr sześcienny puchu śniegowego waży do 200 kg, śniegu mokrego 700-800 kg, a lodu ok. 900 kg.

Mokry śnieg jest cięższy od białego puchu. Śnieg zalegający na dachu może być przyczyną tragedii, zwłaszcza gdy nie usuwa się go z dachów płaskich i dużych.

Niebezpieczne dla zdrowia i życia są także lodowe sople i nawisy śniegowe. Trzeba je usuwać na bieżąco, by nie stanowiły zagrożenia dla ludzi.

Prawo nakłada na administratorów i właścicieli budynków określone obowiązki.

Za właścicieli obiektów budowlanych są uważane nie tylko osoby czy firmy, które dysponują wyłącznym prawem własności, ale też współwłaściciele, użytkownicy wieczysti oraz instytucje mające nieruchomości w zarządzie lub użytkowaniu.

Jeśli podmiot, który włada obiektem nie dopilnuje usunięcia śniegu z dachu, może spodziewać się mandatu lub nawet zamknięcia obiektu. Właściciele i zarządcy obiektów o powierzchni zabudowy przekraczającej 2000 m² oraz obiekty budowlane o powierzchni dachu przekraczającej 1000 m² mają obowiązek przeprowadzenia dwa razy w roku kontroli stanu technicznego swoich obiektów. Inspektorzy Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego oraz strażnicy miejscy sprawdzają, czy przestrzegane jest prawo.

Właściciele, zarządcy i administratorzy budynków są zobowiązani przez ustawę Prawo budowlane do usuwania z dachów śniegu i lodu. W czasie odwilży nawet kilkucentymetrowa warstwa śniegu robi się ciężka i często zamienia się w lód. To zjawisko bardzo niebezpieczne dla konstrukcji dachów płaskich, pokrywających np. hipermarkety, hale produkcyjne lub hale wystawiennicze.

Zgodnie ze wspomnianą ustawą, właściciel lub zarządca jest zobowiązany do zapewnienia bezpiecznego użytkowania obiektu budowlanego w razie wystąpienia zdarzeń mających lub mogących mieć wpływ na uszkodzenie obiektu lub bezpośrednie zagrożenie takim uszkodzeniem, które może spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, mienia oraz środowiska.

Do zdarzeń tych należą: wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, osuwiska ziemi, pożary lub powódzie.

Przypomnijmy, że zimą 2006 r. zaniedbanie w odśnieżaniu hali na Śląsku w istotny sposób przyczyniło się do zawalenia dachu pod ciężarem śniegu w trakcie trwającej tam wystawy. W wyniku katastrofy zginęło 65 osób, a ponad 140 zostało rannych.

UPAŁ

Zbyt intensywny wysiłek w czasie gorącego dnia, spędzanie długiego czasu na słońcu albo za długie przebywanie w przegrzanym miejscu może spowodować uraz termiczny. Może on przybrać postać oparzenia słonecznego lub przegrzania.

Oparzenie słoneczne

Przejawia się zaczerwienieniem i bolesnością skóry, możliwe jest swędzenie, wystąpienie pęcherzy, gorączka, ból głowy.

Pierwsza pomoc: weź chłodny prysznic, użyj mydła, aby usunąć olejki, kremy. Miejsca poparzone polewaj dużą ilością zimnej wody. Jeżeli na skórze wystąpią pęcherze – zrób suchy, sterylny opatrunek i udaj się do lekarza.

Przegrzanie

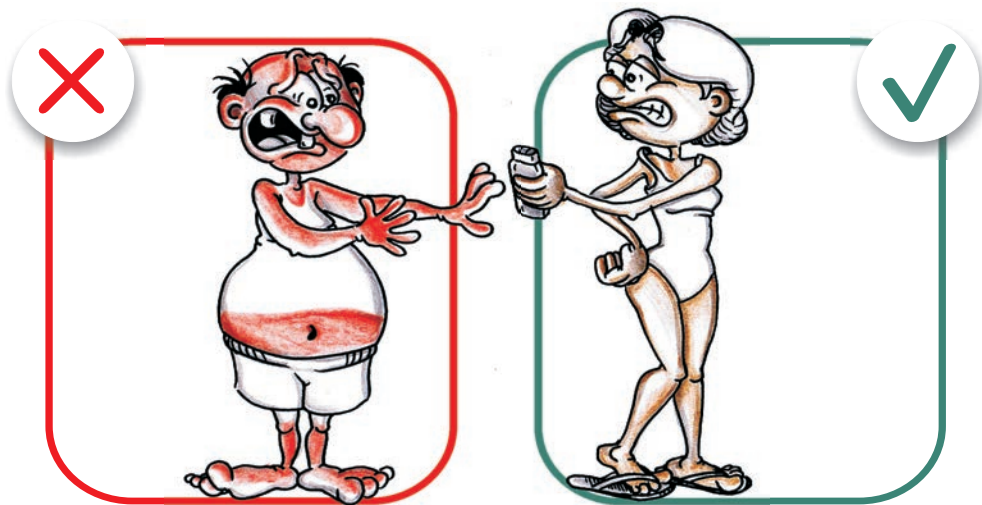
Organizm sygnalizuje je osłabieniem, zawrotami głowy, pragnieniem, nudnościami, wymiotami, kurczem mięśni (zwłaszcza nóg i brzucha), utratą przytomności.

Pierwsza pomoc: połóż poszkodowanego w chłodnym miejscu (nogi unieś na wysokość 20-30 cm). Poluzuj mu ubranie. Użyj zimnej, mokrej tkaniny jako okładu do obniżenia temperatury ciała. Następnie energicznie wachluj, aby zwiększyć ruch powietrza lub, jeśli to możliwe, włącz wentylator. Podawaj do picia chłodne napoje. Pamiętaj, że taka osoba może wymagać pilnego wezwania pomocy medycznej. W przypadku utraty przytomności przy wyczuwalnym oddechu i tętnie, ułóż poszkodowanego na boku (najlepiej w pozycji bocznej bezpiecznej). Natomiast, jeżeli oddech i krążenie nie są wyczuwalne, rozpocznij resuscytację krążeniowo-oddechową.

W czasie upału:

- Utrzymuj chłodne powietrze wewnątrz pomieszczeń przez stosowanie żaluzji lub rolet w drzwiach i oknach lub zacienienie ich zasłonami, tkaninami.
- Przebywaj wewnątrz pomieszczeń tak długo, jak to możliwe. Jeśli w budynku brak jest klimatyzacji, znajdź sobie miejsce na jego najniższym poziomie, poza zasięgiem światła słonecznego.
- Spożywaj zbilansowane, lekkie posiłki.
- Pij regularnie duże ilości wody.

- Nie pozostawiaj (nawet na przysłowiową chwilę) w zamkniętym samochodzie dzieci i zwierząt. Wewnątrz nagrzanego samochodu temperatura jest dużo wyższa, niż na otwartej przestrzeni i może osiągnąć nawet 70°C.
- Ogranicz spożywanie napojów alkoholowych. Mimo że piwo i napoje alkoholowe zdają się zaspokajać pragnienie, to w rzeczywistości powodują odwodnienie organizmu.
- Ubieraj się w luźne, przewiewne rzeczy w jasnych kolorach, zakrywające możliwie największą powierzchnię skóry (jasne rzeczy odbijają ciepło i promieniowanie słońca).
- Noś jasne nakrycia głowy, które będą skutecznie chronić twarz i głowę przed nadmiernym nagraniem.
- Unikaj zbyt długiego nasłonecznienia.
- Używaj kremów z odpowiednimi filtrami, by chronić skórę przed szkodliwym promieniowaniem.

Podczas upałów występuje zwiększone zagrożenie pożarowe. Przebywając w lesie, na podsuszonych łąkach czy ścierniskach, zachowaj szczególną ostrożność i nie rozpalaj ognia!

XIV. Spalony las nie szumi

Laasssssss... Słyszysz jak szumią drzewa? Są nam niezbędne do życia. Oczyszczają powietrze i produkują tlen, bez którego człowiek nie jest w stanie przeżyć. Jednak lasy są nie tylko fabryką tlenu, chroniącą nas przed zatruciem gazami przemysłowymi. Zatrzymują i chłoną wodę – jako naturalne zbiorniki retencyjne w dużej mierze zapobiegają powodziom. Poza tym dostarczają drewno, grzyby, zioła, są ostoją dla różnych gatunków roślin i zwierząt. Są piękne. Cisza, świeże powietrze i wspaniałe krajobrazy pozwalają wypocząć i koją skołataną nerwy.

Las to bezcenne dobro, o które musimy wspólnie zadbać. Nie ma chyba nic piękniejszego niż zapach lasu i jego szum. Niestety, spalony las nie szumi...

Na terenach leśnych jesteśmy zobowiązani do przestrzegania określonych przepisów dotyczących bezpieczeństwa pożarowego, m.in. ustawy o lasach, ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, obiektów budowlanych i terenów. Ponosimy odpowiedzialność za szkody, które powstaną na skutek nieodpowiedniego zachowania się w lesie.

Bezwzględnie przestrzegaj zakazu wstępu do lasu, zwłaszcza w czasie suszy! Każdy zakaz ma swoje uzasadnienie. Nie ignoruj go!

Przebywając w lesie, przestrzegaj kilku ważnych zasad

- Palenie ognisk w lesie i jego pobliżu jest zabronione!
- Staraj się nie palić w lesie papierosów, a gdy już to zrobisz: upewnij się, że dobrze zgasiłeś zapalnik i niedopałek.
- Nie wyrzucaj butelek: dno butelki działa jak soczewka, która może skupić promienie słoneczne i wywołać pożar.
- Jeżeli poruszasz się samochodem, zostaw go na parkingu, a dalej idź pieszo: katalizator w samochodzie nagrzewa się do wysokich temperatur i z łatwością może zapalić poszycie leśne.
- Zwróć uwagę na dzieci: czy nie bawią się w sposób, który może spowodować pożar.

Jeśli zauważysz pożar... Niezwłocznie poinformuj o tym straż pożarną!

Dzwoniąc pod numer **112** lub **998**, pamiętaj o:

- podaniu miejsca pożaru,
- poinformowaniu czy pożar rozprzestrzenił się gwałtownie, czy nie zagraża np. budynkom, drogom, liniom kolejowym,
- określeniu sposobu dojazdu do miejsca pożaru (jeżeli jest to możliwe),
- podaniu swoich danych personalnych,
- podaniu numeru telefonu, z którego dzwonisz.

Jeśli uznasz, że jesteś w stanie ugasić pożar, zrób to! Pamiętaj jednak o swoim bezpieczeństwie oraz bezpieczeństwie innych osób! Jeśli uznasz, że samodzielne gaszenie jest dla Ciebie oraz innych zbyt ryzykowne, natychmiast ewakuuj się w bezpieczne miejsce.

Do gaszenia pożaru poszycia leśnego lub ściółki możesz wykorzystać łopatę, szpadel albo zielone gałęzie drzew liściastych.

Spróbuj zainteresować pożarem inne osoby – razem łatwiej działać.

Bądź bohaterem, jednak nie za wszelką cenę!

Dlaczego poradnik?	3
I. Bo gdzie lepiej niż w bezpiecznym i ciepłym domu?	4
II. Moja bezpieczna kuchnia	10
III. Pożar w mieszkaniu – co robić?	12
IV. Ewakuuj się, a nie tylko uciekaj!	16
V. Czujki w Twoim domu	18
VI. Gaśnica – zanim przyjedzie straż pożarna	20
VII. Żeby czad nie zaprowadził Cię na drugi świat	22
VIII. Aby choinka się świeciła, a nie paliła	24
IX. Fajerwerki – wystrzał owo, a nie wybuchowo.....	26
X. Co w trawie piszczy? Nie wypalaj traw!	28
XI. Płonie, płonie stodoła... oby tylko w piosence	30
XII. Kochasz dzieci – nie pal śmieci	32
XIII. Do bre rady na złą pogodę.....	34
XIV. Spalony las nie szumi	42

Zasady prawidłowego zgłaszania zdarzenia

Zgłaszając telefonicznie zdarzenie, powiedz:

1. Co się stało.
2. Gdzie zdarzenie ma miejsce.
3. Czy są osoby poszkodowane, zagrożone (określ w miarę możliwości ich liczbę).
4. Powiedz, jak się nazywasz.
5. Podaj numer telefonu, z którego dzwonisz.

Numery alarmowe:

112 Centrum Powiadamiania Ratunkowego

998 Państwowa Straż Pożarna

999 Pogotowie Ratunkowe

997 Policja

